

Guía Docente

Datos Identificativos					2022/23
Asignatura (*)	Xerontoloxía Clínica I		Código	653540005	
Titulación					
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	4	
Idioma	CastelánGalego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Fisioterapia, Medicina e Ciencias Biomédicas				
Coordinación	Pérez Fontán, Miguel	Correo electrónico	miguel.perez.fontan@udc.es		
Profesorado	Millan Calenti, Jose Carlos	Correo electrónico	jose.millan.calenti@udc.es		
	Pérez Fontán, Miguel		miguel.perez.fontan@udc.es		
	Rodriguez-Villamil Fernandez, Jose Luis		jose.luis.rodriguez-villamil@udc.es		
Web					
Descrición xeral	Esta asignatura pretende formar o estudante nas características xerais dos cambios fisiolóxicos que o envellecemento humano xenera nos diferentes órganos e sistemas do corpo humano, así como nas bases fisiopatolóxicas dos principais síndrome e enfermidades asociadas ao envellecemento, para servir como base ao estudo posterior das enfermidades das persoas maiores.				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
--------	-------------------------------------

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
- Que o/a estudante sexa quen de identificar as necesidades de cuidado derivadas das principais patoloxías e síndrome xeriátricos que afectan ás persoas maiores.	AP1	BM1	CM1
	AP2	BM2	CM2
	AP3	BM3	CM3
	AP4	BM4	CM4
	AP5	BM5	CM5
	AI1		CM6
	AI2		CM7
	AM1		CM8
			CM9
			CM10
			CM12

Que o/a estudante comprenda os cambios fisiolóxicos que se producen no organismo na vellez.	AP1 AP2 AP3 AP4 AP5 AI1 AI2 AM1	BM1 BM2 BM3 BM4 BM5	CM1 CM2 CM3 CM4 CM5 CM6 CM7 CM8 CM9 CM10 CM11 CM12 CM13
Planificar, xunto cos membros dun equipo interdisciplinar, os cuidados máis idóneos dende unha visión holística do ser humano.	AP1 AP2 AP3 AP4 AP5 AI1 AI2 AM1	BM1 BM2 BM3 BM4 BM5	CM1 CM2 CM3 CM4 CM5 CM6 CM7 CM8 CM9 CM10 CM11 CM12 CM13
- Coñecer e aplicar os cuidados necesarios para levar a cabo unha correcta preparación do ancián ante unha proba diagnóstica e comprender a súa importancia.	AP1 AP2 AP3 AP4 AP5 AI1 AI2 AM1	BM1 BM3 BM4 BM5	CM1 CM2 CM3 CM4 CM5 CM6 CM7 CM8 CM9 CM10 CM11 CM12 CM13

- Establecer as bases dunha relación terapéutica e de comunicarse coas persoas maiores de xeito eficaz.	AP1 AP2 AP3 AP4 AP5 AI1 AI2 AM1	BM1 BM2 BM3 BM4 BM5	CM1 CM2 CM3 CM4 CM5 CM6 CM7 CM8 CM9 CM10 CM11 CM12 CM13
- Coñecer e amosar unha actitude de respecto fronte os dereitos de información, autonomía e consentimento do paciente.	AP1 AP2 AP3 AP4 AP5 AI1 AI2 AM1	BM1 BM2 BM3 BM4 BM5	CM1 CM2 CM3 CM4 CM5 CM6 CM7 CM8 CM9 CM10 CM11 CM12 CM13
- Identificar as fontes de información de interese de contido sanitario e xestionar o seu contido.	AP1 AP2 AP3 AP4 AP5 AI1 AI2 AM1	BM1 BM2 BM3 BM4 BM5	CM1 CM2 CM3 CM4 CM5 CM6 CM7 CM8 CM9 CM10 CM11 CM12 CM13

- Desenvolver capacidade de aprendizaxe autónoma.	AP1	BM1	CM1
	AP2	BM2	CM2
	AP3	BM3	CM3
	AP4	BM4	CM4
	AP5	BM5	CM5
	AI1		CM6
	AI2		CM7
	AM1		CM8
			CM9
			CM10
			CM11
			CM12

Contidos	
Temas	Subtemas
TEMA 1. Introducción á Xerontoloxía e Xeriatria	1.1. Bases conceptuais e obxectivos da xerontoloxía 1.2. A figura do xerontólogo 1.3. Saúde e envellecemento 1.4. Características da enfermidade do paciente ancián 1.5. Paciente ancián / xerontolóxico / xeriátrico / fráxil
TEMA 2. Comunicación e interacción en xerontoloxía	2.1. Comunicación: Concepto e tipos. 2.2. Habilidades e destrezas para comunicar 2.3. Chaves da boa comunicación 2.4. Interacción en Xerontoloxía: equipo interdisciplinar 2.5. Interacción: Proceso, obxectivo e campos principais de actuación
TEMA 3. Exploración física do paciente maior	3.1. Historia clínica xeriátrica: semellanzas e diferencias 3.2. Condicións específicas da exploración clínica ao paciente maior 3.3. Exploración física por órganos, aparatos e sistemas 3.4. Presentación atípica de enfermidades comúns no ancián 3.5. Exploracións complementarias
TEMA 4. Polimedicación no paciente maior	4.1. Concepto de farmacodinamia e farmacocinética 4.2. Farmacodinamia: Tipos e lugares de acción 4.3. Factores que modifican a acción farmacolóxica 4.4. Farmacocinética: Absorción, distribución, eliminación e excreción 4.5. Toxicidade. Reaccións adversas. Reaccións iatroxénicas 4.6. Seguridade na prescrición
TEMA 5. Epidemioloxía e prevención en Xeriatria: Grandes Síndromes	5.1. Introducción á epidemioloxía e concepto de prevención en Xerontoloxía 5.2. Factores de risco e de protección 5.3. Concepto e tipos de prevención 5.4. Estudio das patoloxías mais frecuentes no ancián susceptibles de tratamento preventivo 5.5. Recomendacións de prevención
TEMA 6. Formas inespecíficas de resposta orgánica	6.1. Concepto e tipos de reaccións: inespecífica, resposta inmune específica. 6.2. Reacción inflamatoria: concepto, ámbito de actuación, finalidade 6.3. Fenómenos tisulares característicos da inflamación 6.4. Mediadores plasmáticos e celulares 6.5. Resposta inflamatoria sistémica: reactantes en fase aguda. Síndrome de resposta inflamatoria sistémica (SRIS). Reacción febril. Síndrome general de adaptación al estrés

TEMA 7. Alteracións da resposta inmune	<ul style="list-style-type: none">7.1 Resposta inmune. Inmunidade innata e adaptativa7.2 Concepto de inmunosenescencia7.3 Cambios na inmunidade innata e adaptativa co envellecemento7.4 Marcadores de inmunosenescencia7.5 O entorno proinflamatorio do ancián7.6 Consecuencias de la inmunosenescencia7.7. Efecto da inmunosenescencia sobre a resposta ás vacunas
TEMA 8. Alteracións do sistema nervioso	<ul style="list-style-type: none">8.1 O estado cognitivo do ancián normal8.2 Efectos estruturais e funcionais do envellecemento sobre o sistema nervioso central8.3 Exploración neurolóxica cerebral no ancián8.4 Cambios neuronales asociados ao envellecemento8.5 Consecuencias das enfermidades sobre as funcións cognitivas no ancián8.6 Efecto de los fármacos sobre la función cognitiva del anciano8.7 Medidas que enlentecen el envejecimiento cerebral
TEMA 9. Alteracións dos órganos sensoriais	<ul style="list-style-type: none">9.1 Trastornos da audición no ancián. Presbiacusia9.2 Epidemioloxía da presbiacusia9.3 Factores de risco para presbiacusia9.4 Cambios estruturais e funcionais co envellecemento auditivo9.5 Tipos de presbiacusia9.6 Prevención e tratamento da presbiacusia9.7 Cambios estruturais no ollo do ancián9.8 Cambios funcionais na visión asociados ao envellecemento9.9 Manexo dos déficits visuais no ancián9.10 Alteracións no gusto, olfato e tacto no ancián
TEMA 10. Alteracións do sistema glandular e reproductor	<ul style="list-style-type: none">10.1 Alteracións hormonais no envellecemento normal10.2 Alteracións neuroendocrinas no ancián10.3 Alteracións do eixo hipotálamo-hipofisis-suprarenal10.4 Prolactina10.5 Catecolaminas10.6 Eixo renina-anxiotensina-aldosterona10.7 Hormona de crecemento10.8 Cambios endocrinos tras da menopausia10.9 Cambios no eixo hipotálamo-hipófisis-testicular10.10 Alteracións hormonais na enfermidade de Alzheimer
TEMA 11. Alteracións cardiovasculares	<ul style="list-style-type: none">11.1 Cambios na estrutura cardíaca durante o envellecemento normal11.2 Cambios funcionais cardíacos no envellecemento normal11.3 Cambios estruturais vasculares no envellecemento normal11.4 Cambios funcionais vasculares no envellecemento normal11.5 Arteriosclerosis vs aterosclerosis no ancián
TEMA 12. Alteracións dos ósos, músculos y articulacións	<ul style="list-style-type: none">12.1 Descrición anátomo-fisiolóxica de óso, músculo e articulación12.2 Metabolismo e función de óso, músculo e articulación12.3 Fisiopatoloxía ósea, muscular e articular12.4 Afeccións óseas, musculares e articulares mais frecuentes

TEMA 13. Alteracións da eliminación	12.1 Estructura e funcións do ril normal 12.2 Cambios renais funcionales e estruturales asociados ao envellecemento 12.3 Estimación do filtrado glomerular no ancián 12.4 Enfermidade renal crónica no ancián 12.5 Tensión arterial no ancián 12.6 Infección urinaria e bacteriuria asintomática no ancián 12.7 Prostatismo e cancro de próstata no ancián 12.8 Función eréctil no ancián 12.9 Incontinencia urinaria no ancián
TEMA 14. Trastornos do estado de ánimo e sono	14.1

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	20	0	20
Solución de problemas	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C12 C13	4	0	4
Seminario	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	14	0	14
Traballos tutelados	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	0	20	20
Análise de fontes documentais	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	0	38	38
Proba de resposta múltiple	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	2	0	2
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición

Sesión maxistral	Presentación dos profesores dos temas principais da materia, de forma interactiva cos alumnos.
Solución de problemas	Tutorías individuais ou en grupos pequenos, co fin de clarear dúbidas dos estudantes e afondar nos seus coñecementos
Seminario	Elaboración de actividades tuteladas, co fin de afondar na aprendizaxe
Traballos tutelados	Realización por parte do alumno de traballos de revisión ou investigación, coa tutela dos profesores.
Análise de fontes documentais	Estudio por parte do alumno dos contidos da asignatura
Proba de resposta múltiple	Proba de avaliación de coñecementos. Tipo test, con 40 preguntas e catro respostas posibles, das que soio una é correcta.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Sesión maxistral de carácter interactivo
Seminario	
Solución de problemas	Tutorías individualizadas ou en grupos pequenos de traballo, con especial atención a los alumnos con dedicación a tiempo parcial
Traballos tutelados	
Análise de fontes documentais	Tareas tuteladas
Proba de resposta múltiple	Traballos de revisión ou investigación, realizados individualmente baixo a tutela do profesor.
	Non precisa atención persoalizada
	Non procede

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	Valorarase a participación activa	10
Seminario	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	Valorarase a participación activa	5
Solución de problemas	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C12 C13	Valorarase a participación activa	5
Traballos tutelados	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	Valoración do interese e calidade	20

Proba de resposta múltiple	A1 A2 A3 A5 A4 A6 A7 A8 B1 B2 B3 B4 B5 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	Proba de resposta múltiple. 40 preguntas tipo test, con catro respostas posibles, solo unha correcta	60
----------------------------	---	--	----

Observacións avaliación

Para aprobar a asignatura, deberánse cumprir tres condicións:

- 1) Aprobar a proba de resposta múltiple, o que se conseguirá cunha puntuación mínima do 60% (tendo en conta que cada tres respostas incorrectas restan unha correcta)
- 2) Aprobar a proba de exposición oral dun traballo previamente asignado, que ademais haberá de presentar por escrito, e respostar correctamente a todas aquelas cuestións que se prantexen en relación ó devandito traballo.
- 3) Acadar unha puntuación global de 5 puntos sobre 10 na avaliación total da asignatura.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, implicará directamente a calificación de suspenso na materia da convocatoria correspondente, invalidando cualqueira calificación obtida en todas as actividades de Evaluación de cara á convocatoria extraordinaria.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Halter JB (2017). Geriatric Medicine and Gerontology. McGraw Hill - Abizanda Soler (2020). Tratado de Medicina Geriátrica. Elsevier - Kane RL (2018). Principios de Geriatría Clínica. McGraw Hill - Walter LC (2021). Current Diagnosis & Treatment Geriatrics. McGraw Hill
Bibliografía complementaria	- Taffet GE (2021). Normal ageing. UptoDate (online)

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Bioloxía do Envellecemento/653540021
Demografía do Envellecemento/653540001

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Xerontoloxía Social I/653540004

Materias que continúan o temario

Patoloxía e Intervención Xeriátrica/653540008
Intervención en Xerontoloxía/653540003

Observacións

Para axudar a conseguir un entorno inmediato sustentable e cumprir cos obxectivos estratéxicos 1 e 2 do "III Plan de Acción do Programa Green Campus FCS (2018-2020)" os traballos documentais que se realicen nesta materia:

- a.- Maioritariamente solicitaranse en formato virtual e soporte informático.
- b.- De realizarse en papel:
 - Non se empregarán plásticos.
 - Realizaranse impresións a dobre cara.
 - Empregarase papel reciclado.
 - Evitarase a realización de borradores.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías